

Josef ŠALA :

VZPOMÍNKA NA JIŘÍHO POTŮČKA - TOLARA

Dne 2. července 1992 uplynulo právě 50 let od tragické smrti našeho občana, hrdiny západní armády, parašutisty Jiřího Potůčka. Narodil se v Brunecku v Horních Rakousích 21. července 1919, jeho otec byl tehdy hajným ve službách hraběte Šternberka. Dětství a školní léta prožil ve Vranově. Po škole odešel do zlínských Baťových závodů, kde se vyučil gumařem. Dalším studiem získal pak kvalifikaci gumárenského instruktora. V této funkci nastoupil do Baťových závodů v Osieku v Jugoslávii. Pamětníci o něm říkají, že byl povahy velice mírné a laskavé, člověk "se srdcem na dlani".

Potůček hovořil plynně anglicky, francouzsky, německy částečně srbsky. Baťa počítal s tím, že jej pošle na stáž do USA.

Za okupace jsem se náhodou sešel s Jiříkem v kině ve Zlíně, kde jsem se s ním viděl naposledy. Naznačil mi trochu v rozhovoru, že má v úmyslu jinou práci. To bylo v červnu 1939. Již tehdy byla naše země obsazena nacisty a žili jsme v tzv. Protektorátu. Po vypuknutí války, ač ještě nebyl vojákem, odešel z vlasti na falešný pas přes Jugoslávii, Turecko, Egypt do Anglie a odtud do

Francie, kde byl v Agde prezentován 14. ledna 1940 a zařazen ke spojovací rotě. Po zhroucení Francie byl evakuován do Anglie a 26. června 1940 byl zařazen ke štábní rotě Československé samostatné brigády v hodnosti svobodníka. Na vlastní žádost byl zařazen do speciálního výcviku pro zvláštní úkoly. Spolu s Alfrédem Bartošem absolvoval speciální výcvik parašutistů a parakurz v Ringway. S Bartošem byli dobrými kamarády.

V noci na 29. prosince 1941 byli všichni tři členové skupiny SILVER A vysazeni v prostoru Poděbrad. Tehdy v letadle byly i skupiny SILVER B a ANTHROPOID. Měli počáteční potíže na dvou záchytných adresách, které dostali v Londýně, neuspěli v důsledku zatčení adresátů. Teprve na třetí našli pomoc. Po jistých komplikacích se podařilo Potůčkovi vysílačkou Libuše navázat spojení s Londýnem 15. ledna 1942. Prvá depeše byla: "Bureš, Kotrč zavřeni. Pošlete nové adresy. Ice" (= Pardubice = krycí jméno Libuše). Dne 17. ledna poslal druhou zprávu ve znění: "Byli jsme vysazeni v prostoru Poděbrady. Vše jinak v pořádku. Zpráva: Němci chytají útok plynem. Prvý cíl Petrohrad. Hlavní sklad Riga, hlavní výroba Lutín u Olomouce a Semtín. Ice". Spojení Potůčka pokračovalo a mělo velký přínos pro přípravu dalších výsadek. Velkou cenu měly pro Londýn informace o běžném způsobu života v Protektorátu, který se po nástupu Heydricha na podzim 1941 značně

změnil. SILVER A navazoval kontakty s domácím odbojem.

Práce Potůčka však byla velmi odlišná od práce jeho kamarádů. Za noci seděl u vysílačky a vyťukával či zapisoval řady číslic, ve které byly proměněny důležité zprávy sehnané spolupracovníky skupiny či zprávy z Londýna. Velitel Bartoš spolupracoval se zbytky vojenské organizace Obrana národa. Byla to legální trojice odbojářů-vojáků Balabán-Mašín-Morávek. Morávek totiž udržoval spojení s agentem A-54, Paulem Thummelem, který představoval cenný zdroj pro československou rozvědku již před válkou. Morávek byl na prozrazené schůzce pronásledován gestapem. Volil raději smrt. Gestapo našlo u Morávka fotografii Valčíka, ta přivedla gestapo na stopu skupiny SILVER A. Potůček byl neustále nucen měnit stanoviště pro vysílání, protože byl zaměřovací službou gestapa ohrožován.

Protože neznal další možnosti úkrytů a sám měl s domácím odbojem jen malé kontakty, nezbývalo mu proto nic jiného, než se obrátit na své spolupracovníky, u nichž se dříve skrýval. Navíc někteří ze strachu před gestapem odmítli poskytnout jakoukoliv pomoc. Potůček se dostal oklikami na Pardubicko. Byl nedostatečně oblečen, prchal bez jídla, bez odpočinku, bez spánku. Podařilo se mu u neznámých lidí sehnat dámské plátěné boty a tmavý kabát. Aby se přece jen trochu kryl, sebral někde hrábě, aby vypadal jako zemědělský

dělník, který se vrací z obracení sena. Dne 1. července se objevil v blízkosti Stéblové, 6 kilometrů severně od Pardubic. Vyptával se lidí, kdy jede vlak do Pardubic. Poslední naděje, Chrbolkovi v Mněticích (dva kilometry východně od Pardubic)-byli zatčeni. Proto chtěl záchranu u Jana Nováčka v Rosicích nad Labem. Ten ale byl už také zatčen. Nováčkův domácí vyslechl od Potůčka, že je již třetí den honěn gestapem. Z posledních sil došel potůček až do Trnové, kde vysílením usnul v malém lesíku.

Asi 10 minut po Potůčkově odchodu domácí oznámil četnictvu a gestapu, že viděl hledaného parašutistu Jirku. Pátrání se zúčastnil policejní inspektor z Rosic. Spolu se štábním strážmistrem Karlem Půlpánem šli prohledat terén směrem na Rosice. V jednom lesíku Potůčka objevili. K smrti uštvaný muž spal. Ale v poslední chvíli slyšel lidské hlasy, procitl. Strážmistr byl však rychlejší a Potůčka na místě zastřelil. poslední člen desantu padl rukou českého četníka. Byla to vlastně vražda.

Podarilo se mi oklikami sehnat pitevní protokol, který vystavil Ústav soudního lékařství University Karlovy v Praze, kam převezlo gestapo tělo Jiřího Potůčka. Obsah tohoto protokolu byl pro mne velmi drastický. K pitevnímu protokolu ze 3.7.1947 byl vystaven posudek, ze kterého jasně vyplynulo, že Potůček nebyl obličejem obrácen ke střelci, nemohl tedy

mířit na četníka, který tvrdil při vyšetřování, že jej Potůček ohrožoval. Několikrát měnil svou výpověď nejen 2. července 1942, ale při dalším šetření 3. června 1945 a pak i 5. listopadu 1945. Dnes tento muž nežije. Má ale na svědomí smrt člověka, našeho drahého a neohroženého hrdiny, který položil svůj mladý život za vlast v době pro náš národ nejhorší. To potvrdil i okresní lékař dr. Hroch, kterého gestapo na místo během chvilky k lesíku dopravilo. Nebýt tedy zrady, byl by život Potůčka možná zachován, snad by se byl dostal na čas i k partyzánům a mohl se dočkat i konce války.